

14. Печорские былины. Записал Н. Ончуков. – СПб., 1904. – С. 332 (№ 84).
 15. Русские былины старой и новой записи. – М., 1894. – Отд. II. - № 14.
 16. *Шекун А.В., Веремейчик Е.М.* Указ. соч. – С. 94 – 100.
 17. *Баскаков Н.А.* Русские фамилии тюркского происхождения / Тюркизмы в восточнославянских языках. – М., 1974. – С. 262 – 263.
 18. Традиційно *бекет* виводять з франц. *ricquet*, однак слід зважити, що цей термін відмічений насамперед у козаків (*Баскаков Н.А.* Там же), для яких є характерним використання тюркської військової термінології.
 19. *Фомин А.В.* Топография кладов куфических монет X в. в междуречье Днепра и Десны / Чернигов и его округа в IX – XIII вв. – К., 1988. – С.74 – 80; *Шекун А.В.* Древний сухопутный путь между Черниговом и Любечем / Архитектурні та археологічні старожитності Чернігівщини. – Чернігів, 1992. – С. 70 – 74.
 20. *Коваленко В.П., Шекун А.В.* Летописный Листвен (к вопросу о локализации) // Советская археология. – 1984. - № 4. – С. 63 – 65.
 21. *Каллаш В.В.* К вопросу о прозвании Ильи Муромца // Этнографическое обозрение. – 1889. – №. 3. – С. 204 – 205; 1890. – №. 2. – С. 248 – 252; *Миллер В.Ф.* Очерки... – Т. III. – С. 86 – 90. Див. також: *Конча С.В.* Муромець або Моровлин? // Історико-географічні дослідження в Україні. - Число 11 (в друку).
 22. *Коваленко В.П., Шекун А.В.* Вказ. праця. - С. 63.
 23. *Яблоновский А.У.* Указ. соч. // Киев. стар. – 1896. - № 4. – С. 93; № 5. – С. 252.
 24. В одній з печорських билин згадується *речка Муравленка*, що протікає десь неподалік рідного села Іллі: СРФБ, I. - № 51 (с. 319).
 25. Щодо можливої хронологічної прив'язки створення перших сказань про Іллю Муромця див.: *Конча С.В.* Билини і археологія (поховальний обряд X ст.) // Магістеріум. – Вип.27: Археологічні студії. – К., 2007. – С. 84 – 89.

Дякую Олені Веремейчик за допомогу у підборі матеріалів до цієї статті.

Ігор Ситий

З ПРАКТИКИ СОТНИЦЬКОГО УРЯДУ

Історія України XVII – XVIII ст. уже кілька століть відноситься до пріоритетних напрямків у дослідженнях вітчизняних істориків. Проте чимало питань ще чекають свого вичерпного висвітлення. Темою нашої публікації є практика призначення на посаду сотника. Зазвичай козаки самі обирали свого керманича, а полковник або гетьман затверджував цей вибір своїм універсалом. Але вже з кінця XVII ст. ситуація почала змінюватися у протилежний бік. Генеральна і полкова старшина сама вирішувала, кому бути на посаді сотника тієї або іншої сотні, а рядові козаки вимушені були визнавати це рішення. Окрім того, до цього активно втручалася російська влада, яка напряду почала призначати на ці посади бажаних для себе осіб. Проте названі практики не вичерпували все різноманіття засобів, завдяки яким претендент міг зайняти уряд сотника. Дуже важливу роль у цьому питанні відігравали родинні зв'язки. Простежимо це на прикладі родин Троцин та Масел, які обіймали уряди сотників у Срібнянській та Варвинській сотнях¹.

ТРОЦИНИ²

Троцина Трохим Васильович – сотник Срібнянської сотні (квітень 1682 р. – 24.05.1705 р.)³. Дещо відмінну і точнішу інформацію про нього наводить В. Модзалевський: Троцина (Троць) Трохим Васильович – сотник Срібнянської

Печатка Якова Величка, прилуцького полкового осавула, 1755 р.

сотні (травень 1682 р., січень 1688 р., березень 1691 р., квітень 1696 р., по травень 1707 р., помер до 21.10.1718 р.)⁴. За О. Лазаревським, Трохим займав уряд сотника з 1688 р. і до 1707 р., коли став прилуцьким полковим суддею. Залишив уряд по старості. Дії І. Мазепи не підтримав, але був у цьому звинувачений і помер по дорозі до Санкт-Петербурга⁵. Оновлені дані знаходимо у дослідженні С.Павленка: Троцина Трохим Васильович – прилуцький полковий суддя 1707 р., до цього майже 20 років сотникував у Срібному, 1708 р. наказний прилуцький полковник. Підписав чолобитну від прилучан про вірність царю (після спалення Батурина). По завданню гетьмана їздив до запорожців з посланням. У листі від 29.02.1709 р. з

Сорочинців Г.Волконський повідомляв про арешт судді. Певно, був страчений у Лебедині як мазепинець⁶.

Троцина Андрій Трохимович – сотник Срібнянської сотні (24.05.1707 р.-13.01.1732 р.)⁷.

Троцина Антон Трохимович – сотник Срібнянської сотні з 1707 р.(універсал від 24.05.1707 р. прилуцького полковника Дмитра Горленка) на місці батька, звільнений 13.01.1739 р., помер 6.05.1749 р.)⁸.

Троцина Антон – сотник Срібнянської сотні (згод. 18.08.1726 р.)⁹.

Троцина Михайло Антонович – сотник Срібнянської сотні (13.01.1732 р. -1.12.1755 р.)¹⁰.

Троцина Микола Антонович – сотник Срібнянської сотні (згод. 30.03.1739 р.¹¹, 15.12.1740 р.¹², 15.03.1743 р.)¹³.

Троцина Микола Антонович¹⁴ – сотник Срібнянської сотні з 13.01.1739 р. на місці батька, 1.12.1755 р. звільнений за станом здоров'я, помер до 17.03.1774 р.¹⁵.

Троцина Фаддей Миколайович – сотник 2 Варвинської сотні (1770-1773 рр.)¹⁶.

Печатка Якіма Троцини, корнета, 1782 р.

МАСЛА

Масло Йосип – отаман Срібнянської сотні (1740 -10.1755 рр.)¹⁷.

Масло Йосип – сотник Срібнянської сотні (1.12.1755 – 1772 рр.)¹⁸.

Масло Йосип – сотник (без уряду), за земського підсудка Іваницького повіту (згод. 7.12.1776 р., 16.12.1776 р., 15.03.1777 р., 17.05.1777 р., 19.09.1777 р.)¹⁹.

Масло Йосип – підсудок земський (прирівнювався до бунчукового товариша) Іваницького повіту (згод. 23.04.1779 р., 10.09.1779 р., 28.11.1779 р., 10.12.1779 р., 6.05.1780 р., 29.01.1781 р.)²⁰.

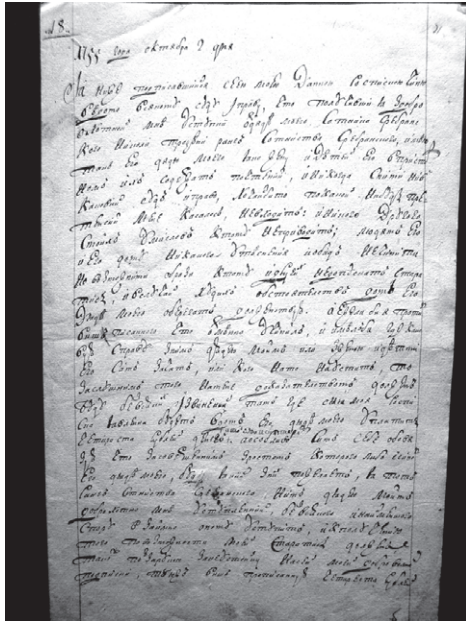
Печатка Якова Трифановського, військового товариша, 1755 р.

Масло Трохим – осавул Срібнянської сотні (10.1754 р.)²¹.

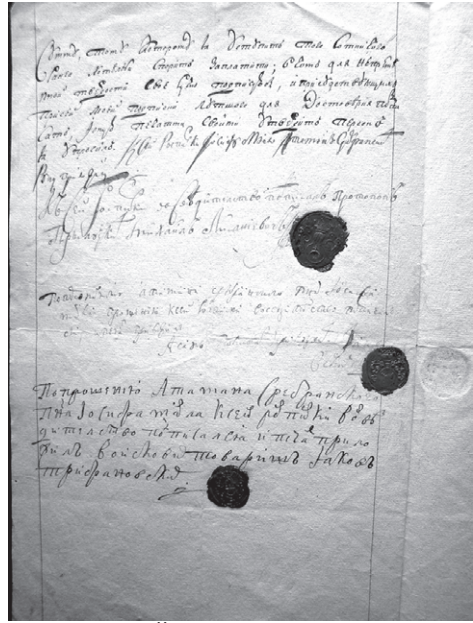
Масло Трохим – отаман Срібнянської сотні (03.1759-1767 рр.)²².

Масло Андрій – отаман Журавської сотні (16.11.1766-1782 рр.)²³.

Як бачимо, названим родинам удалося утримувати за собою уряд срібнянського сотника протягом 1682 – 1772 рр. Проте у 1750-х рр. для них склалися несприятливі обставини. У 1752 р. Срібне було передано сестрі К.Розумовського Агафії та її чоловіку²⁴. Це спричинило конфлікт між М.Троциною, який звик розпоряджатися у містечку, як у власній

Розписка Йосипа Масла Миколаю Троцині

Розписка Йосипа Масла Миколаю Троцині, 2 стор.

вотчині, та новими власниками²⁵. Вагові категорії у цьому протистоянні були різні, і тому Микола Троцина був вимушений шукати якийсь вихід. Передати уряд синам він не міг. Усі три сини були неповнолітніми²⁶. Тому виникла ідея передати уряд своєму племіннику Йосипу Маслу. 2 жовтня 1755 р. була укладена угода між дядьком та племінником під назвою “Росписка”. Й.Масло прийняв уряд срібнянського сотника від дядька з певними умовами. Він зобов’язувався поважати дядька та його рідних, не зазіхати на його власність, повернути уряд синам Троцини, коли останні досягнуть повноліття. Угода родичів через 2 місяці була підтверджена офіційною владою, коли М.Троцина був звільнений з посади, мовляв, за станом здоров’я. З тексту документа видно, що Микола Троцина не дуже довіряв племіннику, про що свідчить зазначений розмір штрафу за порушення угоди – 400 рублів. Життя підтвердило побоювання сотника. Фаддей Троцина зміг ненадовго зачепитися лише за уряд сотника 2-ої Варвинської сотні, Яким Троцина служив у армійських полках, а Григорій Троцина помер раніше батька²⁷. Ймовірно, що і Йосип Масло чимось не сподобався А.Розумовській. У 1773 р. срібнянським сотником став Олександр Часник²⁸.

У додатку ми подаємо повний текст розписки із збереженням усіх мовних та стилістичних особливостей, описи та зображення печаток Срібного, Троцини, Й.Масла та деяких інших осіб.

ДОДАТОК

Розписка срібнянського отамана Й. Масла про те, що він отримав уряд срібнянського сотника від свого дядька Миколи Троцини

Росписка²⁹

“№ 8”

1755 года октября 2 дня

Я ниже подписавшийся сеєю моею данною роспискою чиню вѣдомо всякому

Печатка Івана Троцини, штабс-ротмістра, 1809 р.

суду і праву, что получивши я з доброохотной мнѣ уступки от дядѣ моего сотника сребранского Николи Троцѣни рангъ сотниства сребранского, имѣю такъ его дядю моего яко жену и дѣтей его в пристойномъ ихъ содержать почтении, и никогда с ними ни в каковой судъ и право, хочайбыто по какой нибудь претенсии мене касалось, не входить: и никого другого с моихъ умисловъ к тому не приводить; людям его и его дому никакого утѣснения и обидь не чинити но возможными образи к тому и других не допускати старатися, и в случай худих обстоятельствъ домъ его дядѣ моего оберегать долженствую, а ежели би я противъ вишь писаного что от мѣнно учинилъ, и имѣлби где каковую справу з нимъ дядею моимъ или з женою и дѣтми его самъ зачатъ, или кого на то наустить, то за слушнимъ того на мене доказательствомъ долженъ буду без всякихъ извинений тамъ где сия моя росписка явленна будетъ в домъ его дядѣ моего уплатить четириста рублей денегъ³⁰, а особливо симъ себе обовязую что за совершеннимъ зростомъ которого либо с синов его дядѣ моего, буди який з нихъ пожелаетъ, я тотъ рангъ сотниства сребранского нимъ дядею моимъ доброхотно мнѣ уступлений, без всякого и наименшого спору взаимно оному уступить, и к получению того по возможности моей старатись долженъ, такожъ под зарукою за неустойку на сей моей добровольной подписки, туюжъ вишь прописанную четириста рублей сумму, тому которому я уступить того сотничого ранга хотѣлби спорить заплатити; в чомъ для непремѣнной твердости своеручно подписусь, и присудствующихъ при сей моей подписки лутшого для достовѣрия подписать, і оную печатми своими утвердить персонъ я упросилъ. К сей росписки Иосиф Масло атаманъ сребранский руку приложилъ.

Печатка Єлисея Акимовича Троцини на веновному записі від 8.08.1842 р.

Къ сей росписки во свѣдѣтельство подписалъ протопопъ прылуцкий Михаиль Лисаніевичъ. М.П.³¹

Печатка Йосипа Масла, сотника, іваницького земського підсудка

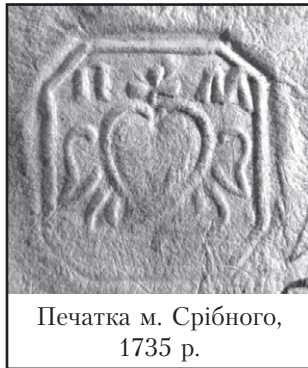
По персональному атамана сребранского пна Иосифа Масла прошенію к сей росписки во свѣдѣтельство подписался, и печат приложилъ асаулъ полковий прилуцкий Яковъ Величко. М.П.³²

По прошенію атамана сребранского пна Йосифа Масла к сей росписки во свѣдѣтельство подписался и печат приложилъ войсковий товаришь Яковъ Трифановский³³. М.П.³⁴

Печатки Срібного³⁵

1. Паперово-воскова, восьмикутна, 18x17 мм, віск натурального забарвлення (світло-коричневий). Зображення: серце, що увінчане хрестом у сайві, обабіч стилізований рослинний орнамент та абрєвіатура “ П М С ”. Виявлена на документі під такою назвою: “Випись з книгъ ннѣшнихъ мѣскихъ срѣбранскихъ” від 19.06.1735 р. на продаж двору з городом срібнянським жителем Троцком Василенком за 100 золотих Ганні Корнієвій, срібнянський жительці (двір стояв поміж дворів знатного бунчукового товариша Михайла Скоропадського та козачого двору Срібнянської сотні) з таким приписом: “Казалисмо в книги ннѣшніє мѣскіє срѣбранскіє вписати и сей купчий лист при подписѣ іншихъ именъ и при печати мѣской срѣбранской сторонѣ потребуючой до рукъ видаты”. Справу розглядав уряд: Іван Василенко, отаман городовий і наказний сотник, Ярема Майборода, вїйт, Іван Юрченко, бурмістр, писар Срібнянської сотні Даміян

Язловієцький³⁶. На арк. 17 зв. є помітка від 6.08.1742 р. про зняття копії з цього документа слідчою комісією про скупівлю земель вільних посполитих, яку зробив писар комісії Михайло Карповський³⁷. Слід відбитку цієї печатки, але вже на зеленому воску, міститься на купчій від 16.06.1708 р. на продаж срібнянському сотнику Антону Троціні Панком, Харком та Грицихою Пучечками ниви “на Галцѣ, на яру прозиваемое Савустяновщина (...) за тринадцят золотих из шостаком”, з таким приписом: “И сюю купчую з уряду сръбранского **при звиклой печати мѣсцкой сръбранской** ему пну сотникови для спокойнѣйшого тимъ нивямъ владѣння видаемъ року мсця и дня вишписанного. Сію купчую писаль Яков Бялостоцкий, писар городовий сръбранский”³⁸. Справу розглядали війт Захарко Бездетка, бурмістр Юхим Луценко, срібнянський житель Дацко Шепеленко, товариш “Васковского” куреня Василь Глущенко.

Печатка м. Срібного,
1735 р.

2. На червоному сургучі, восьмикутна, 18x17 мм. Зображення тотожне № 1. Купчий запис від 15.12.1740 р. на продаж дворика з хатою у Загайках посполитого жителя срібнянського загайківського Леска Панченка срібнянському сотнику Миколі Троціні за 7 золотих з таким приписом: “Приговорили (...) пну сотнику сей купчий записъ з **ратуша Сръбранского** за подписомъ имен нашихъ и оного продавца при **печати ратушной** видат”. Справу розглядав уряд: отаман Йосиф Масло, наказний отаман Ємеліан Лисенко, сотенний осавул Леонтій Юрченко, війт Корній Якимов, бурмістр Іван Соляник. Останні три неписьменні. За них росписався сотенний срібнянської канцелярії канцелярист Петро Сохацький³⁹.

Приписка: “1742 году августа 7 сия оригинальная купчая крепость в следственной о **скуплѣ свободнихъ посполитихъ людей дворовъ, грунтовъ и протчихъ угодий** коммѣсиі біла свидетелствована свидетелствую следственной коммѣсиі писарь Михайло Карповский”⁴⁰.

Відбитки цієї печатки на червоному сургучі містяться:

- на купчій від 15.12.1740 р. на продаж срібнянською посполитою жителькою загайківською Наумихою Скиданенковою хати з двориком у Загайках срібнянському сотнику Миколі Троціні за 7 кіп, з таким приписом: “Мы теде предупомянутие урядники вислухавши обоихъ сторонъ добровольное сознате согласно приговорили вышшеспецѣфѣкованному пну сотнику сей купчий записъ з ратуша сръбранского за подписомъ именъ нашихъ и оной продавца при **печати ратушной** видат року и дня вишписаннихъ.” Склад уряду та приписка автентичні вищенаведеним⁴¹;

Печатка м. Срібного, 1740 р.

- на купчій від 30.03.1739 р. на продаж колишнім загайківським жителем Троцком Котом та його дружиною Варкою хати з двориком у Загайках срібнянському сотнику Миколі Антоновичу Троціні за 4 рублі, з таким приписом: “Видалисьмо сие купчое писмо з ратуша мѣского сръбранского при подписаніи шимени его Кота на той нимъ сознанный продажъ, за подписомъ же именъ нашихъ **с притисненіемъ мѣской сръбранской печати** року и дня вишшевираженнихъ. К сему купчому писму вомѣсто вишписанного Троцка Кота жителя сръбранского неграмотного по его прошенію козакъ сребранский Иванъ Савинъ подписался. К сему купчому писму подписалися атаманъ городовій Іеремѣй Феодоровичъ, асаулъ Леонтій Юрченко, хоружій Андрѣй Кондратенко, войтъ мѣский Леонтій Римаръ и бурмістръ Иванъ Юрченко сръбранскіе, вмѣсто же ихъ неграмотнихъ по ихъ требованію писар сотенній сръбранскій Даміанъ Язловієцькій руку приложилъ”⁴²;

Печатка Михайла Лисанієвича, прилуцького протопопа, 1755 р.

- на купчій від 15.03.1743 р. на продаж козачкою і сріблянською жителькою Феодорою Левчійкою “луку, яровъ три и при ней поля пахатного дній на два, да заготовленной на той луки сѣна ннѣ в стожку копень в двадцяти стоячого над Тростянцемъ в прозиваемомъ урочищѣ Бабачистѣ” пані Феодорі Антоновні Троциновні Яроновській за 11 рублів, з таким приписом: “Мы же вышшеписанніе урядники вислухавши ея Левчѣйки добровольное сознатте и узнавши продажу ея, а пней Феодори Яроновской куплю за слушніе видалимо сию з сотеной сребранской канцелярії по прошенію ея Левчѣйки требующой сторонѣ сие купчое писмо за подписомъ рукъ сотничой и сотенной старшины при печати мѣской сребранской року и дня вышшеписаннихъ. Сотникъ сребранский

Николай Троцина, атаманъ сребранский Іосифъ Масло, асауль сотенній Леонтії Юрченко, хоружій сотенній Петро Ювченко, а вмѣсто асаули и хоружого неграмотнихъ подписалъ писар сотенній сребранский Петръ Сохацкій.

К сему купчому писму козачка срѣбранская Феодора Левчѣйка подписалас, а вомѣсто ея неграмотной по ея прошенію Трофимъ Данчичъ фактор срѣбранской руку приложилъ”⁴³.

Печатки Троцин

1. Троцина Іван, штабс-ротмістр. На червоному сургучі, овальна, 18x16 мм. Зображення: овал, вкритий ромбоподібним штрихуванням, над овалом – шолом під короною, обабіч стилізований рослинний намет. “Купчая крепость” від 2.07.1809 р. на продаж колезькому асесору Єлисею Якимовичу Троцині сінокосу і ріллі біля с. Волошиновки⁴⁴.

2. Троцина-Нос(...) Семен, колезький секретар. На червоному сургучі, овальна, 18x16 мм. Зображення: на тлі мантиї (?) овал, вкритий ромбоподібним штрихуванням, над овалом – шолом під короною⁴⁵. Такою ж печаткою скористався колезький секретар Костянтин Авраменко⁴⁶.

3. Троцина Єлисей Якимович, поміщик Прилуцького повіту, колезький асесор і кавалер. На червоному сургучі, овальна, 30x28 мм. Зображення: у фігурному щиті голова бика, над щитом – п'ятизубцева корона, з якої виходить рука в обладунку, що озброєна шаблею, обабіч літери – “Е”, “Т” (“Емельян Троцина”), навколо щита арматура, до щита підвішені медаль із зображенням всевидючого ока та володимирський хрест. Віновий запис від 8.08.1842 р.⁴⁷.

4. Троцина Яким, корнет. На червоному сургучі, овальна, 23x20 мм. Зображення: в щиті – стріла, вістрям угору, обабіч – дві шестипроменеві зірки, під стрілою – півмісяць; над щитом – корона, увінчана 5 пір'їнами, які простромлені стрілою; обабіч щита – стилізований рослинний орнамент. «Увѣрителное обязательство» від 14.11.1782 р.⁴⁸

5. Троцина Дмитро, військовий канцелярист. На червоному сургучі, кругла, Ø 14 мм. Зображення: чоловіча голова. «Мировая зделка» від 22.06.1771 р.⁴⁹

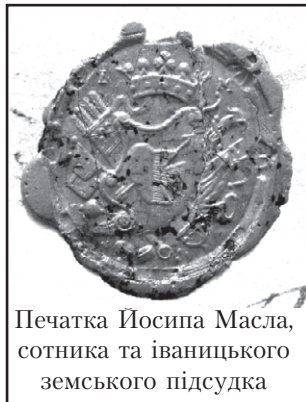
Печатка Йосипа Масла, іваницького земського підсудка

Печатки Й.Масла

1-й варіант. Як сотника, підсудка земського Іваницького повіту. На червоному сургучі, овальна, 24x22 мм. 54 відбитки. Зображення: у червоному картуші – півсерця і півхреста (блакитний), що накладені на стрілу (вістрям угору), навколо

картуша – арматура, над картушем – корона, обабіч – літери “Г”, “М”. “Раздѣлочная опись” від 06.05.1780 р.⁵⁰, записи купчих від 07.12.1776 р.⁵¹, 16.12.1776 р.⁵², 15.03.1777 р.⁵³, 17.05. 1777 р.⁵⁴, 19.09.1777 р.⁵⁵, 23.04.1779 р.⁵⁶, 10.09.1779 р.⁵⁷, 28.11.1779 р.⁵⁸

2-й варіант. Як підсудка земського Іваницького повіту. На червоному сургучі, овальна, 19x16 мм. 1 відбиток. Зображення: у щиті – ламаний пояс, увінчаний хрестом, над щитом – коронований шолом, що увінчаний ламаним поясом з хрестом, навколо щита – стилізований рослинний орнамент. “Выпис” від 29.01.1781 р.⁵⁹

Печатка Йосипа Масла,
сотника та іваницького
земського підсудка

Примітки, джерела та література:

1. Розпис урядовців зроблений за друкowanими генеалогічними розвідками, окремим рядком винесені дані, які були розшукані в архівній збірці Чернігівського обласного історичного музею ім. В.В.Тарновського (далі – ЧІМ).

2. Походять від якогось Василя, який мешкав у Перевалочній Прилуцького полку, де мав млин // Модзалевский В. Малороссийский родословник /Упорядкування В.Томазов. – К.: Ін-т історії НАН України, 1998. – Т.V. – Вип. 2. – С. 19.

3. Кривошея В. Українська козацька старшина. – К.: СтилоС, 2005. – С. 136.

4. Модзалевский В. Малороссийский родословник /Упорядкування В.Томазов. – К.: Ін-т історії НАН України, 1998. – Т.V. – Вип. 2. – С. 19.

5. Лазаревский А. Описание старой Малороссии. Том третий. Полк Прилуцкий. – К., 1902. – С.321-322.

6. Павленко С. Оточення гетьмана Мазепи: соратники та приборчники. – К.: Видавничий дім «КМ академія», 2004. – С. 244-245.

7. Кривошея В. Указ праця. – С. 136. Помилково називає Антона Андрієм. З Антона прізвисько батька стало прізвищем. До сотництва Антон був співаком у царівни Софії Олексіївни (саме завдяки їй Трохим став срібнянським сотником), канцеляристом Генеральної військової канцелярії. Д. Апостол використовував Антона для нагляду за прилуцьким полковником Гнатом Галаганом. Був двічі одружений. Наслідком другого шлюбу була сварка з сином від першого шлюбу Миколою за спадок // Лазаревский А. Указ. праця. – С. 322.

8. Модзалевский В. Малороссийский родословник /Упорядкування В.Томазов. – К.: Ін-т історії НАН України, 1998. – Т.V. – Вип. 2. – С. 19. Лазаревський А. Троцины (к истории малорусского шляхетства) // Киевская старина. – 1893. – Т. 43. – № 11. – С.321-324. Зазначено, що Антон помер у 1746 р.

9. “Уступная крепость” від 13.05.1721 р., про розмежування земель між селом Перепис та слободою Веселювка Городнянської сотні // ЧІМ. – Інв. № Ал 501/10/74. Серед урядовців, що складли документ своїми підписами 18.08.1726 р., згадуються срібнянський сотник Антон Троцина, бунчуковий товариш Василь Полоницький, військовий канцелярист Самійло Холодович. Під документом, нижче підпису сотника стоїть дата “1727”. Можливо, він поставив свій підпис пізніше. А.Троцина згадується і в децю пізнішому документі. Це копія грамоти Петра II від 22.09.1727 р., де він дякує за «благодарственную челобитную», надіслану йому від України через бунчукового товариша Семена Лизогуба, стародубського полкового сотника Семена Галецького, срібнянського сотника Антона Троцину, підтверджує скасування «новоположенных зборов» та відновлення гетьманства, повідомляє про відрядження в Україну таємного радника Федора Наумова та про нагородження імператорським «жалованем» С.Лизогуба та його товаришів.

«У подлинной монаршой грамотѣ подпись, канцлер граф Головкин» // ЧІМ. – Інв. № Ал 14. – Арк. 15^а. У першій чверті XVIII ст. Антон Троцина разом з журавльним сотником Михайлом Ягельницьким переклав на українську мову привілей від 1516 р. на Магдебурзьке право Києву від короля Сигізмунда I // Білоус Н. Київ наприкінці XV – у першій половині XVII ст. Миська влада і самоврядування. – К.: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2008. – С. 57.

10. Кривошея В. Указ. праця. – С. 136. Помилково називає Миколу Михайлом.

11. “Купчое письмо” від 30.03.1739 р. // ЧІМ. – Інв. № Ал 1220/7, арк. 15-16.

12. “Купчий запис” від 15.12.1740 р. // ЧІМ. – Інв. № Ал 1220/6, арк. 13-14. “Купчий запис” від 15.12.1740 р // ЧІМ. – Інв. № Ал 1220/10, арк. 21-22.

13. “Купчое письмо” від 15.03.1743 р., про продаж срібнянською жителькою Феодорою Левчихою луки та ниви за 11 рублів пані Феодорі Антонівні Троциновні-Яроновській (ймовірно, що остання – це донька Антона Трохимовича Троцини. Народилася бл. 1695 р., у 1745 р. жила з батьком у Срібному // Модзалевский В. Малороссийский родословник /Упорядкування

В.Томазов. – К.: Ін-т історії НАН України, 1998. . – Т.V. – Вип. 2. – С. 20. Називає її Феодосією) // ЧИМ. – Інв. № Ал 1220/9, арк. 19-20.

14. Микола Трощина та Йосип Масло відзначилися своїм жорстоким ставленням до мешканців Срібнянської сотні // Лазаревский А. Указ праця. – С.320-321.

15. Модзалевский В. Малороссийский родословник /Упорядкування В.Томазов. – К.: Ін-т історії НАН України, 1998. – Т.V. – Вип.2. – С. 20.

16. Кривошея В. Указ. праця. – С. 130. Модзалевский В. Малороссийский родословник / Упорядкування В.Томазов. – К.: Ін-т історії НАН України, 1998. – Т.V. – Вип.2. – С. 20.

17. Кривошея В. Указ. праця. – С. 136.

18. Кривошея В. Указ. праця. – С. 136.

19. Посилання на джерела дивися у Додатку в описах печаток Й.Масла.

20. Там само.

21. Кривошея В. Указ. праця. – С. 136.

22. Кривошея В. Указ. праця. – С. 136.

23. Кривошея В. Указ. праця. – С. 131.

24. Чернігівщина. Енциклопедичний довідник. – К.: Українська радянська енциклопедія, 1990. – С. 774.

25. Лазаревский А. Указ. праця. – С. 330.

26. Там само.

27. Там само.

28. Лазаревский А. Указ праця. – С. 321.

29. На 2-х арк. паперу з філігранями “Р Ф”, “6 Р”, віньєтка. Текст на сторінках 1-2, зроблений коричневим чорнилом. Особливості письма: літера *y* подана у формі церковнослов'янської літери *ук*, літера *я* – у формі церковнослов'янської літери *я* // ЧИМ. – Інв. № Ал 1220/2, арк. 5-6. Документ надійшов у 1953 р. з Прилуцького краєзнавчого музею, інвентарний № 643.

30. Над рядком зроблена дописка: “ + и тот свои иск ...тер...”.

31. Печатка відбита на червоному сургучі. Овальної форми, 27х24 мм. Зображення: у круглому щиті увінчаний хрестом півмісяць рогами вниз, під ним – п'ятипроменева зірка. Обабіч щита літери “П”, “П”, під щитом декоративний орнамент. Над щитом – шолом під п'ятизубцевою короною, з якої виходить рука, озброєна мечем. Обабіч корони – літери “М”, “Л” (“Михаиль Лисанієвич Протопоп Прылуцкий”). Намет у вигляді стилізованого рослинного орнаменту. Окрім цього Лисанієвича, відомий ще виходець з Польщі Гнат Лисанієвич. У 1706-1709 рр. він був прилуцьким полковним писарем, а потім став прилуцьким протопопом // Лазаревский А. Указ. праця. – С. 63, 139.

32. Печатка відбита на червоному сургучі. Овальної форми, 22х20 мм. Зображення: в овалному щиті серце, простролене зліва направо шаблею, вістрям униз, справа наліво – стрілою, вістрям униз, під ним – ромбоподібна штриховка. Над щитом – шолом під п'ятизубцевою короною. Обабіч корони – літери “Г”, “В” (“Яковь Величко”). Намет у вигляді стилізованого рослинного орнаменту. Яків Степанович Величко займав уряд полкового осавула у 1742 – 1764 рр. // Кривошея В. Указ. праця. – С. 127. Відомий також і Величко Влас, отаман Іваницької сотні (1738) // Кривошея В. Указ. праця. – С. 132.

33. Відомий срібнянський намісник та прилуцький протопоп Михайло Трифановський. Він був одружений з Агафією Шкуратовною, онучкою (?) прилуцького полковника Івана Шкурата, який був убитий під Берестечком у 1651 р. // Лазаревский А. Указ. праця. – С. 5, 344.

34. Печатка відбита на червоному сургучі. Овальної форми, 20х17 мм. Зображення: у щиті складної форми хрест на півмісяці в оточенні 4 шестипроменевих зірок. Над щитом – шолом під п'ятизубцевою короною. Обабіч корони – літери “М”, “Я”, під щитом – “Т” (“М... Я... Трифановський”). Намет у вигляді стилізованого рослинного орнаменту. Щодо цієї печатки варто відмітити 2 моменти. Перед нами приклад практики “*caentia sigilli*” – печаткою батька (або старшого) користуються діти (або молодші) або печаткою одного родича користується інший родич. Головне зображення майже збігається із зображенням на печатці Прилуцького полкового суду. Єдина відмінність – кількість зірок. На судовій їх 5. Подібну схожість бачимо і на печатці поміщика Прилуцького повіту, колезького асесора і кавалера Єлисея Якимовича Трощини. Головне зображення на печатці – голова бика – майже збігається з миським гербом Прилук. Не вистачає лише шаблі, яка простролює голову бика. Складається враження, що на Прилуччині частина козацької старшини позичала символіку офіційних установ для особистих гербів і печаток. Проте не виключаємо, що це поверхова, випадкова схожість.

35. Відоме з 1174 р. У кінці XV ст. разом з Прилуками, Іваницею, Переволочною було зруйноване Менглі-Гересем. Відновлене у 20-х – 30-х рр. XVII ст. Яремою Вишневецьким, бо ще у 1590 р. землі у басейні Удаю були передані королем Сигізмундом III О. Вишневецькому, які до цього були “уходами” остерських козаків та канівських міщан // Лазаревский А. Указ. праця. – С. VIII, 1 – 4. У 1633 р. вже називається містом // Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618-1648). – К.: Темпора, 2006. – С. 130. У 1640 р. виникло Срібнянське братство для протистояння релігійним утискам. 1648 – 1781 рр. Срібне – центр сотні Прилуцького полку // Чернігівщина. Енциклопедичний довідник. – К.: Українська радянська енциклопедія,

1990. – С. 774. Срібнянська сотня займала землі по берегах середнього Лисогору, його притоків Галці, Березовиці, Тростянці та притоку Удаю – Утці. У 1763 р. склад сотні був змінений – кілька сіл були передані до Другої Варвинської сотні // Лазаревский А. Указ. праця. – С. 320.

36. Є відомості про військового товариша Вязловецького // Лазаревский А. Указ. праця. – С. 326. Чи не одна і та це особа?

37. ЧИМ. – Інв. № Ал 1220/8, арк. 17-18: на 17-му. Комісія була наслідком указу 1742 р., який забороняв купівлю дворів посполитих. У 1780-х рр. М.Карповський був уже возним // Лазаревский А. Указ. праця. – С. 248.

38. ЧИМ. – Інв. № Ал 1220/5, арк.11-12: на 11-му.

39. Ймовірно, що він походив з монастирищенських Сохацьких, які дали кількох сотників та священників // Лазаревский А. Указ. праця. – С. 199.

40. ЧИМ. – Інв. № Ал 1220/10, арк.21-22: на 21-му.

41. ЧИМ. – Інв. № Ал 1220/6, арк.13-14: на 13-му.

42. ЧИМ. – Інв. № Ал 1220/7, арк. 15-16: на 15 – му.

43. ЧИМ. – Інв. № Ал 1220/9, арк. 19-20: на 19 – му. У документі згадується дейманівський козак Василь Масло. Отже, чи походив і Йосип Масло з Дейманівки?

44. ЧИМ. – Інв. № Ал 1220/19, арк. 38-39: на 39 – му.

45. Там само.

46. Там само.

47. ЧИМ. – Інв. № Ал 1220/76. – Арк. 153.

48. ЧИМ. – Інв. № Ал 506/5/8. – Арк. 2.

49. ЧИМ. – Інв. № Ал 503/3. – Арк. 15 зв.

50. ЧИМ. – Інв. № Ал 506 / 7 / 7, арк. 33 зв., 42 зв., 43 зв. (“добровольная росписка”), 56.

51. ЧИМ. – Інв. № Ал 515 / 4 / 15-17, 19, 21, 23, 25-26.

52. ЧИМ. – Інв. № Ал 515 / 4 / 27, 28.

53. ЧИМ. – Інв. № Ал 515 / 4 / 36-38.

54. ЧИМ. – Інв. № Ал 515 / 4 / 39-51.

55. ЧИМ. – Інв. № Ал 515 / 4 / 53.

56. ЧИМ. – Інв. № Ал 515 / 4 / 56-58.

57. ЧИМ. – Інв. № Ал 515 / 4 / 62.

58. ЧИМ. – Інв. № Ал 515 / 4 / 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94, 96, 98, 100, 102, 104, 106, 108.

59. ЧИМ. – Інв. № Ал 515 / 4 / 111.

